

SUPPLEMENTAL TEXTS

Berakhot 12b/13a

CONTENTS

PARALLEL RABBINIC TEXTS | *other texts in rabbinic literature where versions of or ideas from our text appear*

Mekhilta d'Rebbi Yishmael, Parshat Bo 1

CODES | *codification of our text in halakhic literature (for more info on this check out the Codes Cheat Sheet in the Bet Midrash Reference Guide!)*

Mishneh Torah, Sefer Ahava, Hilkhot Kriat Sh'ma 1:3 2

שמזכירים יליאת מזרים צימים. בקריאת שמע בפרשת לילית :
בלילות מנין. שאומרין פרשה לילית בק"ש של ערבית אפי"ט שלילה
לאו זמן לילית הוא דכתיב ורחיטם אותו וזכרתם אומרים אותה
בלילה מפני יליאת מזרים שבה : אשר העלה ואשר הביא. פירוש

והלא כתיב עוד קרא אשר העלה
ואשר הביא דמשמע דשנייהו אנו
מזכירים דאשר העלה היינו
ממזרים ואשר הביא מורכ על
קיצוץ גליות וכו' דכתיב לא יאמר
עוד אשר העלה הכוונה שלא יאמר
בו לבד אלא שניהם יחד יאמר :
ומנין שאומרים ברוך אתה וכו'.
פירוש שמזכירים בתפילה חלקי
יעקב ולא חלקי ישראל אפי"ט שבהם
ישראל הוא עיקר ויעקב טפל : כה
תאמר אל בני ישראל וגו'. וסיפא
דקרא אלהי אברהם אלהי
יחזק ואלהי יעקב כהי שבהם
מזכיר אלהי יעקב ולא אמר אלהי
ישראל ש"מ שרונה ליתד שמו
יתברך על שם יעקב לפיכך מזכירים
אנו בתפלה אלהי יעקב עוד יש
לפרש דשאל מנין שאומרים אלהי
אבותינו ככלל ואפי"ט בפרט אלהי
אברהם אלהי יחזק ואלהי יעקב
ומייתי על זה דכתיב מנינו בקרא
כה תאמר אל בני ישראל ה' אלהי
אבותיכם אלהי אברהם אלהי יחזק
ואלהי יעקב שכולל ואפי"ט פורט :
ומנין שכן מצרכין על המזון. מצאנו
נוסח ברכת המזון ואייתי דתני
לפני נוסח התפלה מייתי נמי ה'
דברכת המזון : שגמלם כל טוב.
היא ברכת הטוב והמעט ומשמע
דס"ל שהטוב והמעט דבר תורה
הוא : ר' חייא בר נחמני אמר
משום רבי ישמעאל. בברכות מ"ח
פי"ב מייתי לה משם ר"מ : אשר
נתן לך בין מדה טובה למדת

ויאמר משה אל העם וגו' אין לי אלא שמזכירים יציאת מצרים בימים בלילות מנין שנאמר

למען תזכור את יום צאתך וגו' ימי חייך הימים כל
ימי חייך הלילות כדברי בן זומא וחכמים אומרים
ימי חייך בעולם הזה כל ימי חייך להביא לימות
המשית. אמר להם בן זומא עתידים ישראל שלא
להזכיר יציאת מצרים לעתיד לבוא שנאמר (ירמיה יז)
לכן הנה ימים באים נאם ה' לא יאמר עוד חי ה' אשר
העלה את ישראל ממצרים כי אם חי ה' אשר
העלה את ישראל מארץ צפון. ר' נתן אומר (שם ג)
אשר העלה ואשר הביא שמזכירים יציאת מצרים
לעתיד לבוא. ומנין שאומרים ברוך אתה ה' אלהינו
ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי
יעקב שנאמר ויאמר עוד אלהים אל משה כה תאמר
אל בני ישראל וגו' (שמות ב). ומנין שהן מברכין על
המזון שנאמר ואכלת ושבעת וברכת (דברים ח) זו
ברכה ראשונה. על הארץ זו ברכה שניה. הטובה זו
ירושלים שנאמר ההר הטוב הזה והלבנון (שם ג).
אשר נתן לך שגמלם כל טוב. ר' חייא בר נחמני אמר
משום רבי ישמעאל הרי הוא אומר ואכלת ושבעת
מה זה מחוסר אשר נתן לך בין מדה טובה למדת
פורענות. אין לי אלא ברכת המזון שהוא טעון ברכה
לאחריו לפניו מנין היה ר' ישמעאל אומר קל וחומר
מה כשאכל לשובע טעון ברכה כשהוא תאב לא כל
שכן. ר' נתן אומר הרי הוא אומר כבואכם אל העיר
כן תמצאון אותו בטרם יעלה הבמתה לאכול כי לא
יאכלו העם עד בואו כי הוא יברך הזבח וגומר
(ש"א ט). רבי יצחק אומר ועבדתם את ה' [אלהיכם]
וברך את לחמך ואת מימך אימתי הוא לחמך עד
שלא אכלתו. אין לי אלא אכילת מזון שטעון ברכה
לפניו ולאחריו תורה מנין. רבי ישמעאל אומר קל
וחומר ומה אם מזון שהוא חיי שעה טעון ברכה
לפניו ולאחריו תורה שיש בה עולם הבא דין הוא
שתטעון ברכה לפניו ולאחריה. ר'

אין לי אלא שמזכירים יליאת מזרים צימים. משמע דזכור את היום
כזה בזכירה של כל יום מיירי, וכן פש"י עכ"ל זכור את היום
כזה למד שמזכירין יליאת מזרים בכל יום פי"ב וכוונתו למכילתא
דקמן, מיכה הרמזים בפ"ז מהלכות חו"מ הביא מפסוק זה למלות
ספור יליאת מזרים כליל פי"ז בניסן

וכי"ב בסה"מ מלוב קניז, ומייתי
התם לשון מכילתא מכלל שנאמר
כי ישאלך בנך יכול אם ישאלך בנך
אתה תגיד לו כה ת"ל וכגדת לבנך
אפי"ט שאינו שואלך, אין לי אלא
בזמן שיש לו בן זינו לבין עלמו
זינו לבין אחרים מנין, ת"ל ויאמר
משה אל העם זכור את היום הזה,
ר"ל שהוא לוב לאכרו כמו שנאמר
זכור את יום השבת ע"כ, ובמכילתא
שלפנינו ליתא זה אלא במכילתא
דרשב"י הוא דלייתא הכי, ומצואר
התם דקרא דזכור את היום הזה
לליל פסח קאי וברמזים חפס
כהאי תנא דמכילתא דרשב"י,
ומ"ש הרמזים שם ר"ל שהוא לוב
לאכרו כמו שנאמר זכור את יום
השבת, וכוונתו לבאר במכילתא
במ"ש זינו לבין עלמו מנין וכתי
פירוש דמהגדת לבנך שומע אני
מלות ספור ולא שייך ספור אלא
כשמספר לפני חצרו אלא זינו לבין
עלמו מנין ת"ל זכור את היום הזה,
וציאר הרמזים שהוא לוב לאכרו
כמו שנאמר זכור גבי שבת, כלומר
דקרא זה דזכור את היום הזה
הוא גילוי על גדר מלות וכגדת
לבנך, לומר דעיקרו של ספור דכ"ה
הוא הזכירה ואין זה מלות בגד
לחצרו גרידא, וכמ"ש החינוך
לבאר שטען במלוב הוא כדי
שיזכור הכוס והענינים שאירעו
לאבותינו זיליאת מזרים וחייב
לכו"מ דזכרים צפוי אפילו זינו

לצד עלמו כדי שיתעורר לבו דזכר כי בדבור יתעורר הלב, הרי אף
אם הוא ביחודי ג"כ מוטל עליו מלות ספור יליאת מזרים אפי"ט
שאין נופל לשון ספור אלא חייב כשהוא מספר לחצר, אפי"ט כהא
שאני דעיקרו של ספור הוא הזכירה דלפנין לה מזכור את היום
הזה, ומדוקדק היעב מה שמסיים הרמזים בסה"מ שם ואפילו

פורענות. בברכות שם גרסין אשר נתן לך ה' אלהיך ודריש אשר נתן
לך קאי על ה' אלהיך כלומר ה' מדת הרחמים אלהים מדת הדין
מכל מקום לריך לבדך : קל וחומר. לאו ק"י גמור מדאורייתא הוא
דאי"ב תהא ברכה דלפניו מן התורה וכי"ב בתוס' בריש כ"ה מצרכין:
לברכה

כולנו חכמים כולנו נבונים מליה עלינו לספר זיליאת מזרים, ונראה דכתיב קאמר דלא תימא דלא שייך מלות בגד וספור אלא כשמספר
ומגלה לחצרו דבר שלא היה יודע לו דעל זה נופל לשון ספור לכל דבר בגלוי ומפורסם. לא שייך בו ספור, קמ"ל דכ"ה שאני כיון דעיקרו
של המלוב הוא הזכירה אי"ב אפי"ט שהוא חכם ויודע מה שייך בו מלוב זו, ואפי"ט שכל לילה איכה מלות זכירת יליאת מזרים דק"ל
כך זומא וכי"ט הרמזים בפ"ג מהלכות ק"ש ה"ג, והתשב"ץ בהר הרקיע מה שאת זה בזמן המלות שמלוב להזכיר בכל יום יליאת מזרים,
ואי"ב מאי נחוסף בו כליל פי"ז בניסן דמשמע שהיה מלוב מיוחדת לאותה הלילה, וכמ"ש בהר הרקיע במלוב לייב שמלות ספור כליל פי"ז
היא מלוב מיוחדת לאותה לילה ולא פערתה פרשת ויאמר ולא ברכת אמת ואמונה, וכן צ"י מ"ט מלות זכירה מלוב ומ"ז בגד מלוב ע"כ,
ויראה

מה אהבתי תורתך ספר אהבה כל היום היא שחת

והוא

ספר שני

הלכותיו שש. וזהו סדרו.

הלכות קריאת שמע. הלכות חפלה וברכת כתנים. הלכות הפילין וסוזה וספר תורה. הלכות ציצית. הלכות ברכות. הלכות מילה.

והמצות הנכללים בהם פשוטים בשמותם במקום :

הלכות קריאת שמע

מצות עשה אחת והיא לקרות קריאת שמע פעמים ביום. וביאר מצוה זו בפרקים אלו :

כסף משנה

פרק ראשון

כסף משנה

המעשה זה טעיה אם שמוע לא על הכרס בלבד וזה שמוע רבנו בקדמוס והיה אם שמוע לויאמר טעיה אם שמוע ית בה לוי על המעשה ויאמר אין זה לוי על מעשה כל המנוח אלא על זכרון ורלוו להקדים הצווי על המעשה לצווי על הזכירה וזכירת המעשה לדעת רבנו כך היה להם קדמה והיה אם שמוע לויאמר לפי שהמעשה המנוח עומד טעיה אם שמוע רבנו בין ביום בין בלילה וזכירת המנוח שפ"י זיית שחזר בוואמר לנו ויבא אלא ביום רצוני המזכיר שבוטא הזיית לנו אלא ביום ול"כ רצוני להקדים והיה אם שמוע לויאמר ורצונו רצה להם לנו שפס להם לנו קדמית פירש זיית ופגג נדרה וכן לו שפס להם ונחלקה. ול"ח להם לי שפס שיש בה לוי זכירת המנוח היפוק ליה תשום שיש בה זכירת יולת מלרים ומלכה להזכיר יולת מלרים ביום ובלילה י"ל שזילו לא היינו קורין למה אלא שפס יולת מלרים לא היינו מלרים למה עם שמוע והיה אם שמוע שזיית מעניעם אלא לפי שיש בה צווי זכירת כל המנוח נלמדה עם לרצונו אלו וכיון שנלמדה להם בקריאת היום שפ"ס שמוע זיית חזק טענה אלא ביום לא ראו חכמים לחלק בין יום ללילה :
ג אף ע"פ שאין מצוה זיית וכו' . כלומר כיון

פרק א א פעמים בכל יום. פורש פ"ק דברכות (דף י"ח.) דצין ל"בין בין ל"בין פעמים ביום קוראים את שמוע אלא שחלקו האין קוראין למה וז"ל כ"ג אומרים בערב כל אדם יאמר ויקרא ובבקר יעמוד ויאמר בשבך ובקומך וז"ל שדרך בני אדם שוכנים ובשעה שדרך בני אדם עומדים. ורבינו נקט למה דצ"ה והקדים ק"ש על לילה כלשון דקרא על לילה ברש"י ושעמל דקרא משום דחמלה היום מן הלילה הוא בדכתיב ויהי ערב וכו' :

ב ומה הוא קורא וכו'. כך החב"ל מפורש המנהג שכתוב בסמוך :

ובקריאתו לקרות וכו'. פ"ב דברכות (דף י"ג.) אמר רבי"ק למה קדמה פירש שמוע למה כדי שיקבל עליו מלכות שמים החלה והל"כ יקבל עליו מלכות והיה אם שמוע לויאמר טעיה אם שמוע וזה בין ביום בין בלילה ויאמר לנו ויבא אלא ביום כלומר דשפטי זיית שזיית ויבא אלא ביום . ודע שזיית רבנו הכונה והמרים והיה אם שמוע שיש בה לוי על שאל כל המנוח וכך מלמדי בספר מדויק ולא כמו שכתבו בספריו שיש בה לוי על זכירת כל המנוח דהא ליהא שאל

א פעמים בכל יום קוראין ק"ש בערב ובבקר.

שנאמר ובשבכך ובקומך בשעה שדרך בני אדם שוכבין וזה הוא לילה. ובשעה שדרך בני אדם עומדין וזה הוא יום : **ב** ומה הוא קורא שלשה פרשיות אלו הן שמע והיה אם שמוע ויאמר. ומקדימין לקרות פרשת שמע מפני שיש בה יחוד השם ואהבתו ותלמודו שהוא העיקר הגדול שהכל תלוי בו. ואחריה ויהיה אם שמוע שיש בה צווי על (זכירת) שאר כל המצוות. ואחר כך פרשת ציצית שגם היא יש בה צווי זכירת כל המצוות : **ג** אע"פ שאין מצות ציצית נהגת בלילה קוראין אותה בלילה מפני שיש בה זכרון יציאת מצרים ומצוה

א א"ר ר"מ אמר ל"ה פסוק ד"ה :

משנה למלך

פרק א א פעמים בכל יום קוראין ק"ש פי'. (ל"ה הנה אמר קריאת ג"ה אלו נלמדה להם וזיין מ"פ ט"ו המהר"ם בספר דרשוני בדרך מלמדו ח"ל דף פ"ג ע"ב) :

ב רבי יהושע בן קרחה למה קדמה וכו' (ועיין בכסף משנה) ובגמרא (דף י"ד פ"ב) בבביתא נהגו שפס אחר לקריאת והיה אם שמוע לויאמר שיהיה ית בו ללמוד ולמנוח ויאמר אין זה אלא לעשות פ"ב. ורבינו לא כתב ח' מאלו השפטים וז"ל ית למנוח עליו כיון שכוונתו להם שפס לקדימין זה לזה כמו שנראה מהחילוק לטובו שכתב ומקדימין לקרות וכו' שפס עבא למת שפס לקדימיה וז"ל אם שמוע לויאמר ח' מן השפטים האמורים בגמרא וקפס עוד מזה שהפסם שפסן הוא לוי שפס כלל שפרי כבוד והל"כ פ' זיית שפס היה ית בה לוי וכו' ואין זה שפס לחימה ליהיה אם שמוע לויאמר ח' מן השפטים האמורים בגמרא וקפס עוד מזה שהפסם שפסן הוא לוי שפס אם שמוע שיש בה לוי וכו' . ונראה לחלק שאל רצה רבנו למת שפס לקדימיה והיה אם שמוע לויאמר שזו אינה קריאת כלל שפרי כבוד כפונס פירש והיה אם שמוע אחר שפס שמוע ושמע אחר ויאמר ח' אם קוראים ליהיה אם שמוע אין כהן שפס מר מהכתוב במורה ל"ל עתה ית קפס מר שפרי כבוד והיה אם שמוע היה אחר שמוע ככתוב במורה גלי שום הספיק ויאמר ח' ראו להקדים ויאמר לפעם מפני שפס כבוד במורה וכדכתיבו האוספות . לזה חזק שפסם קדימה שמוע מפני שיש בה יחוד ח' . וכיון שכתב שפס לקדימיה אין לר"ך להם שפס ללימוד פירש ויאמר שפסן נחמדה כדי לשמר קפס מר הכבוד במורה פירש והיה אם שמוע ולא שפסם זייתם כלל וכדכתיבו. ומ"ס והל"כ פירש שיש בה לוי וכו' הכונה להם שפס למה לנו קוראים וזה הפירש אם מפני שיש בה יולת מלרים כדי ית פרשה אחרת במירש שחזר בה יולת מלרים במירש שפרי לא האוכר כלל יולת מלרים אלא אגב נדרה לזה אמר שאין זה הפירש לבד מהפסיק אלא הפירש הוא מפני שיש בה זכירת כל המנוח :

ג אע"פ שאין מצוה זיית וכו'. וה"ל מה צ"כ מ"ל ראו לאומרה בלילה מפני שיש בה לוי זכירת כל המנוח וז"ל כיון שאין הזכירה בלה אלא ע"י זיית כפמ"ה וזכירתו וזכירתו זיית לוי ויבא אלא ביום שיש בה יולת מלרים שמוע זיית אהבה בלילתם לבך מזכירין אותה בלילות שחזר למען שפסן את

לחם משנה

פי"א א פעמים בכל יום וכו'. משנה פירש קפס דברכות (דף י"ח.) כ"ג אומרים בערב כל אדם יאמר ויקרא וכו' וז"ל אומרים כל אדם וכו' והלכה ככ"ה :

ב ומה הוא קורא וכו'. ר"ש פירש ב' דברכות (דף י"ג) : היה קורא במורה וכו' אמר רבי יהושע בן קרחה למה קדמה וכו' (ועיין בכסף משנה) ובגמרא (דף י"ד פ"ב) בבביתא נהגו שפס אחר לקדימיה והיה אם שמוע לויאמר שיהיה ית בו ללמוד ולמנוח ויאמר אין זה אלא לעשות פ"ב. ורבינו לא כתב ח' מאלו השפטים וז"ל ית למנוח עליו כיון שכוונתו להם שפס לקדימין זה לזה כמו שנראה מהחילוק לטובו שכתב ומקדימין לקרות וכו' שפס עבא למת שפס לקדימיה וז"ל היה לו להם שפס לקדימיה והיה אם שמוע לויאמר ח' מן השפטים האמורים בגמרא וקפס עוד מזה שהפסם שפסן הוא לוי שפס כלל שפרי כבוד והל"כ פ' זיית שפס היה ית בה לוי וכו' ואין זה שפס לחימה ליהיה אם שמוע לויאמר ח' מן השפטים האמורים בגמרא וקפס עוד מזה שהפסם שפסן הוא לוי שפס אם שמוע שיש בה לוי וכו' . ונראה לחלק שאל רצה רבנו למת שפס לקדימיה והיה אם שמוע לויאמר שזו אינה קריאת כלל שפרי כבוד כפונס פירש והיה אם שמוע אחר שפס שמוע ושמע אחר ויאמר ח' אם קוראים ליהיה אם שמוע אין כהן שפס מר מהכתוב במורה ל"ל עתה ית קפס מר שפרי כבוד והיה אם שמוע היה אחר שמוע ככתוב במורה גלי שום הספיק ויאמר ח' ראו להקדים ויאמר לפעם מפני שפס כבוד במורה וכדכתיבו האוספות . לזה חזק שפסם קדימה שמוע מפני שיש בה יחוד ח' . וכיון שכתב שפס לקדימיה אין לר"ך להם שפס ללימוד פירש ויאמר שפסן נחמדה כדי לשמר קפס מר הכבוד במורה פירש והיה אם שמוע ולא שפסם זייתם כלל וכדכתיבו. ומ"ס והל"כ פירש שיש בה לוי וכו' הכונה להם שפס למה לנו קוראים וזה הפירש אם מפני שיש בה יולת מלרים כדי ית פרשה אחרת במירש שחזר בה יולת מלרים במירש שפרי לא האוכר כלל יולת מלרים אלא אגב נדרה לזה אמר שאין זה הפירש לבד מהפסיק אלא הפירש הוא מפני שיש בה זכירת כל המנוח :

ג אע"פ שאין מצוה זיית וכו'. וה"ל מה צ"כ מ"ל ראו לאומרה בלילה מפני שיש בה לוי זכירת כל המנוח וז"ל כיון שאין הזכירה בלה אלא ע"י זיית כפמ"ה וזכירתו וזכירתו זיית לוי ויבא אלא ביום שיש בה יולת מלרים שמוע זיית אהבה בלילתם לבך מזכירין אותה בלילות שחזר למען שפסן את

מצדל עזו

פרק א פעמים בכל יום קריאת ק"ש פי' ע"י ויאמר . פ"ח דברכות (דף י"ח) ויאמר : ובקריאתו לקרות פ"ה שמוע פי' מר כל המנוח . פ"ק ח"ה קריאת (דף י"ג) : אע"פ שאין מצוה זיית בלילה פי' עד הנקראה ק"ש . פ"ק דברכות (דף י"ג) :

